

ШКОЛА МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ДЛЯ ЗАСТУПНИКІВ ДИРЕКТОРІВ З НВР, ВР ТА МЕТОДИСТІВ ПНЗ

Заняття.1. Педагогічна творчість як умова активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів

Мета: розширити знання щодо аспектів педагогічної творчості та майстерності, шляхів формування педагога-майстра.

Завдання:

- Розкрити сутність поняття «творчість», «педагогічна творчість»;
- Ознайомитися з основними аспектами творчої діяльності педагога;
- Визначити організаційні і методичні умови, які сприяють розвитку педагогічної творчості вчителів.

*Творчість ... є цілісна, органічна властивість людської природи ... Вона є необхідна приналежність людського духу. Вона так само законна в людині, мабуть, як дві руки, як дві ноги, як шлунок.
Вона невіддільна від людини і складає з ним ціле.*

Ф. Достоевський

ВСТУП

Одним із загадкових явищ людського буття та існування суспільства в цілому є творчість. Творчість, яка забезпечує рух суспільства, розвиток цивілізації. Та головне охороняє людину від стресів, захищає від повсякденності і метушні, дозволяє зануритися людині в себе, черпати в творчості сили й натхнення для життя і подальших звершень.

Формування соціально активної особистості, створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей школяра залежить від професійної компетентності педагога, рівня його освіти та загальної культури, здатності

до творчої діяльності і спілкування, його професійних та особистісних якостей, соціальної активності та громадської позиції.

Творчість:

- діяльність зі створення якісно нового, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю. Творчість специфічна для людини, тобто завжди передбачає творця – суб'єкта творчої діяльності (*енциклопедичний словник*);

- діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних або духовних цінностей (*психологічний словник*);

- свідомо, цілеспрямована, активна діяльність людини, спрямована на пізнання та перетворення дійсності, створення нових, оригінальних предметів, витворів тощо, які ніколи ще не існували, з метою вдосконалення матеріального та духовного життя суспільства (*педагогічний словник*);

- мислення і практична діяльність, результатом яких є створення оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження та перетворення матеріального світу або духовної культури (*А.Г. Спіркін*);

- діяльність зі створення нового, оригінального, що входить не тільки в історію розвитку самого творця, але й в історію розвитку науки, мистецтва тощо (*С.Л. Рубінштейн*);

Творча діяльність:

- засіб реалізації творчих можливостей особистості (*С.О. Сисоєва*);

- діяльність, результатом якої є не відображення існуючих у досвіді людини дій і вражень, а створення нових образів чи дій. Саме творча діяльність людини робить її особистістю, яка створює і видозмінює своє сьогодні (*Л.С. Виготський*);

- вихід за межі заданого, рух у «креативному полі» (*Д.Б. Богоявленська*);

- основні напрями творчості в діяльності вчителя: вдосконалення змісту навчання; розробка методу навчання; творчість в організації навчальної діяльності учнів (*В.В. Андрієвська*)

Педагогічна творчість:

- оригінальне та високоефективне вирішення вчителем навчально-виховних завдань, збагачення теорії та практики виховання і навчання (*педагогічний словник*);

- особлива галузь педагогічної науки, яка займається виявленням закономірностей формування творчої особистості (*В.С. Шубинський*);

- педагогічна творчість вчителя включає в себе творчу педагогічну діяльність вчителя і творчу навчальну діяльність учня в їх взаємодії та взаємоз'язку, а також результати їх творчої діяльності, які ведуть до їх (вчителя і учня) розвитку і саморозвитку (*В.О. Кан_Калик і М.Д. Нікандров*);

- діяльність, рефлексія якої зумовлює формування особистості учня як суб'єкта життєтворчості; інтегративна якість особистості, структурними компонентами якої є: професійна спрямованість, професійне самоусвідомлення, професійне мислення, діагностична культура. Педагогічну творчість завжди супроводжують самопізнання, саморозвиток і самовдосконалення, прагнення до постійного зростання (*З.С. Левчук*);

- пошук оптимального педагогічного розв'язання в конкретній педагогічній ситуації. Як оптимізація навчально-виховного процесу веде до творчості, так і творчість учителя веде до оптимізації, бо педагогічна діяльність пов'язана з результатами і приносить задоволення лише тоді, коли оригінальне педагогічне рішення призводить до результату, який не є типовим для певних умов (*М.М. Поташник*);

- вивчення педагогічного досвіду, педагогічної майстерності вчителів і їх роботи зі самовдосконалення (*Ю.П. Азаров, А.Д. Демінцев, І.А. Зязюн, Л.М. Лузіна та ін.*);

- процес створення передового педагогічного досвіду (*І.П. Раченко*).

Педагогічна майстерність:

- це комплекс властивостей особистості вчителя, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі;

- це висока культура організаторської, управлінської, виховної, трудової, ігрової і громадської діяльності викладача, наділеного якостями творчої особистості, що дозволяє вирішувати всі питання навчально-виховної роботи разом з учнями в умовах співдружності та співтворчості, враховуючи інтереси і рівень вихованості кожного, а також індивідуальні та психологічні особливості кожного школяра.

Педагогічна діяльність – це процес постійної творчості. Але, характеристика педагогічної праці як творчої можлива тільки тоді, коли ми ведемо мову про ерудованого педагога, такого, що має спеціальну підготовку, педагога, який здатний знайти нові, оригінальні, шляхи і способи вирішення проблеми шляхом творчої уяви й уявного експерименту. Так, який же він творчий педагог, педагог-майстер.

Для творчого педагога характерні: креативність, оригінальність, евристичність, фантазія, активність, концентрованість, чіткість, чуттєвість; глибокі й різнобічні знання свого предмету; викладає із захопленням; веде активний пошук нових ідей; творчо планує уроки; використовує інноваційні прийоми, форми і методи навчання; раціонально організовує навчальну працю; навчання має розвивальний характер; оригінальність; висока самоорганізація; ініціативність; колосальна працездатність; умотивованість діяльності...

Педагогічна творчість – це завжди співтворчість, яка пов'язана з творчістю самого педагога, педагогічного колективу і кожного учня.

По-перше, самі учні складні, динамічні, неповторні. По-друге, педагогічна творчість завжди публічна. Вона здійснюється у навчально-виховному процесі, у спільній діяльності з колегами. Все це вимагає від педагога вміння управляти своїм психічним станом, викликати у себе і в учнів творче натхнення.

Специфічним у педагогічній творчості є:

- її «інструмент» – особистість педагога-творця;
- сам процес як взаємотворчість партнерів;
- результат – знання, вміння, навички, здібності, почуття, ідеали.

На думку вчених, однією із суттєвих характеристик високого рівня педагогічної творчості є **триєдина спрямованість:**

- на навчальний предмет,
- на формування особистості учня,
- на саморозвиток особистості вчителя.

Здатність вчителя до педагогічної творчості характеризується не тільки високим рівнем педагогічної креативності, і відповідно до сучасних вимог рівнем володіння предметом, який викладається, а й набутими психолого-педагогічними знаннями, вміннями та навичками, які забезпечують ефективність його взаємодії з учнями щодо розвитку творчих можливостей учнів у навчально-виховному процесі. Поєднати характерні особливості творчого педагога, творчу співпрацю педагога та учнів, умови необхідні для творчості ми можемо за допомогою моделі.

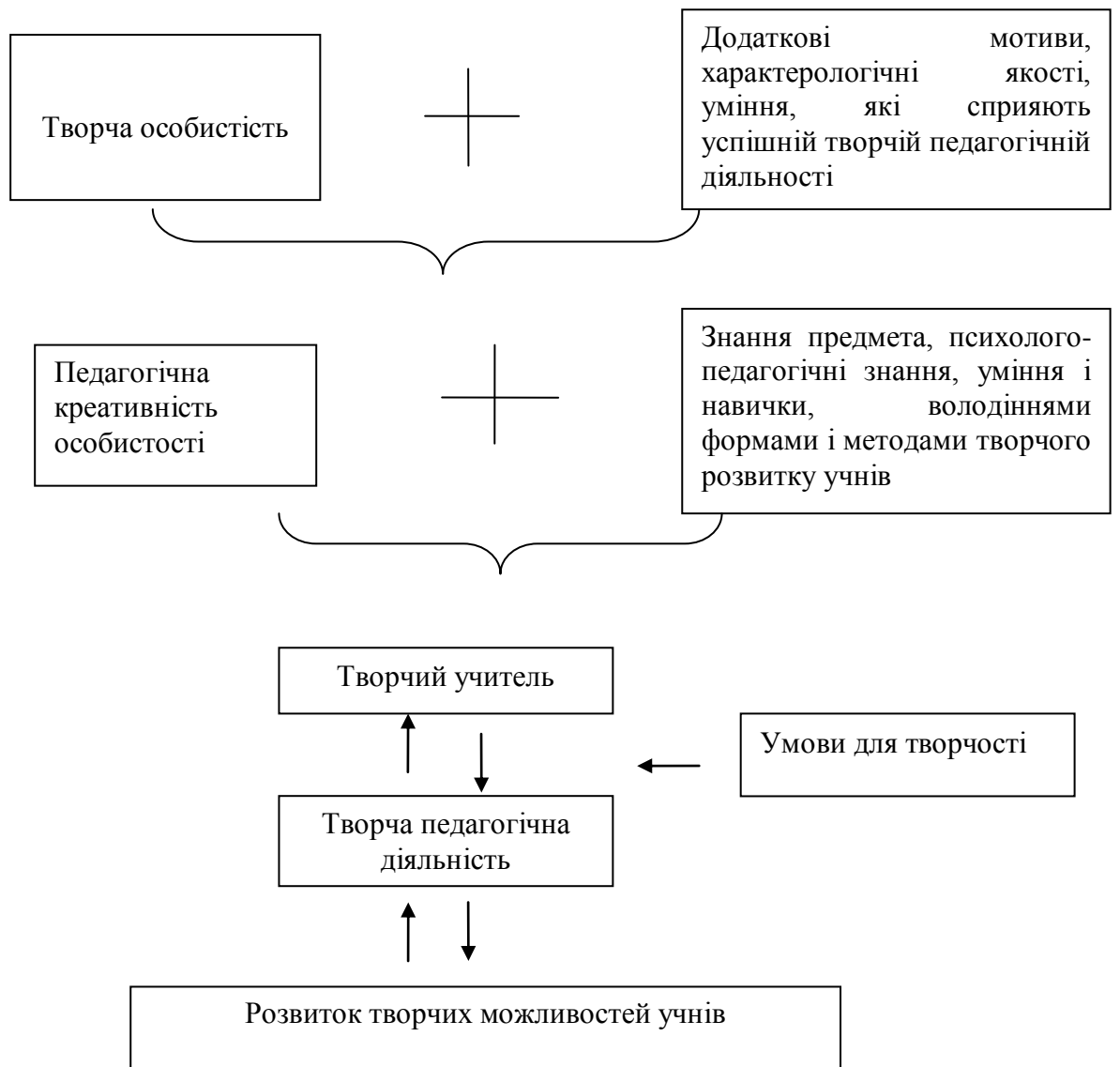

Рис. 1 Модель виховання творчого педагога

ТИПИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

Тип творчої діяльності	Характеристика
Теоретик-логік	Характерна здатність до логічних, широких узагальнень, до класифікації і систематизації інформації. Люди цього типа чітко планують свою творчу роботу, широко використовують вже відомі методи наукових досліджень. Для цього типу творчої особистості характерні велика обізнаність та ерудиція. Спираючись на вже відомі теоретичні концепції, вони

	продовжують їх розвивати. Все, над чим вони починають працювати, прагнуть довести до логічного кінця, підкріплюючи свої обґрунтування посиланнями на численні джерела.
Теоретик-інтуїтивіст	Характеризується високорозвиненою здатністю до генерування нових, оригінальних ідей. Люди такого типу творчих здібностей – творці нових наукових концепцій, шкіл і напрямів. Вони не бояться протиставити свої ідеї загальноприйнятим, володіють виключно фантазією й уявою.
Практик (експериментатор)	Завжди прагне свої нові оригінальні гіпотези перевірити експериментально. У людей цього типу завжди великий інтерес і здібності до практичних напрацювань.
Організатор	Володіє високим рівнем розвитку здібностей до організації своїх колега-педагогів, колективу для розробки і виконання нових ідей. Під керівництвом таких людей створюються оригінальні наукові школи і творчі колективи. Людей цього типа відрізняють високий рівень енергії та комунікабельність. Ініціатор характеризується ініціативністю, енергійністю, особливо на початкових стадіях вирішення нових творчих задач. Але, як правило, він швидко переключається на вирішення інших творчих задач.

Творча педагогічна діяльність є діяльністю дослідницькою. Вчитель, який працює, творчо спирається на досягнення педагогічної науки, сам збагачує педагогічну теорію, розкриває закономірності педагогічного процесу, визначає шляхи його удосконалення, прогнозує результати своєї діяльності.

В.О. Сухомлинський зазначав, що важливою умовою повноцінного розумового виховання є міцні, свідомі знання елементарних істин науки – тих азів, з яких починається навчання і без яких неможливо оволодіти вершинами знань.

Особливості діяльності вчителя з творчого розвитку учнів:

- П'ять видів діяльності вчителя на уроці, які вважають сприятливими для творчого розвитку учнів;
- *Психолого-педагогічні умови*, які сприяють творчій діяльності та розвитку творчих можливостей учнів;
- Психолого-педагогічна структура творчої навчальної діяльності учнів;
- Вимоги до організації творчої навчальної діяльності;
- Створення творчих ситуацій на уроках;
- Основні форми проведення нестандартних уроків;
- Етапи творчого процесу

Метаморфоза (грецьк. *methamorphosis* — перетворення) — перетворення однієї форми образу на іншу (енциклопедичний словник)

В «Енциклопедії міфології» надані наступні визначення: по-перше, метаморфоза – це перетворення, втілення одних створінь чи об'єктів в інші. Друге – одна форма змінюється, переходить в іншу і набуває новий зовнішній вигляд і функції. І, нарешті, третє – незвичайні, містичні зміни в чим-небудь, значні перетворення.

УЧИТЕЛЬ – БДЖІЛКА, А ЗНАННЯ УЧНІВ – МЕД.